

Beretning afgivet af Børne- og Undervisningsudvalget den 2. juni 2022

Beretning

om

styrkelse af inklusionsindsatsen i grundskolen

1. Politiske bemærkninger

Børne- og Undervisningsudvalget har et kontinuerligt fokus på inklusion i grundskolen og har afholdt en række aktiviteter med inddragelse af relevante parter.

Udvalget har afholdt en lukket høring om inklusion i grundskolen i december 2019, hvor udvalget fik en status på inklusionseftersynet fra 2016. I august 2021 holdt udvalget en opfølgende lukket minihøring, hvor bl.a. anvendelsen af mellemformer blev drøftet. I september 2021 holdt udvalget et fælles seminar med KL om styrkelse af inklusionsindsatsen i alle landets kommuner, og senest har udvalget den 27. april 2022 afholdt en åben høring om inklusion på baggrund af VIVE's evaluering af inkluderende undervisningsmiljøer, som blev offentliggjort i marts 2022.

Udvalget har også beskæftiget sig med inklusion gennem modtagelse af deputationer, afholdelse af møder med enkeltpersoner og organisationer og gennem både åbne og lukkede samråd med børne- og undervisningsministeren.

Udfordringer

Udvalget kan på denne baggrund konkludere, at selv om inklusionsindsatsen i dag fungerer mange steder, er der stadig områder, hvor inklusionsindsatsen ikke fungerer godt nok.

En udfordring er, at der er stor forskel kommuner og skoler imellem på, hvilken støtte et barn med særlige behov får tilbudt. En anden udfordring er, at der er stor forskel på forældres opfattelse af og oplevelser med kommunernes inklusionsindsats. Nogle forældre har fået den opfattelse, at det er et krav, at deres barn har en diagnose, for at barnet kan blive visiteret til et specialtilbud eller få tildelt støtte i den almindelige undervisning. En anden opfattelse, der går igen blandt forældre, er, at den enkelte skoles eller kommunes økonomiske hensyn vejer tungere end hensynet til deres barns behov, når der skal træffes beslutning om særlig støtte. Der er også forældre, der oplever, at deres barn bliver segregeret til et specialundervisningstilbud mod barnets og forældrenes ønske og på trods af folkeskolelovgivningens

bestemmelse om, at alle elever så vidt muligt skal modtage undervisning i de almene undervisningstilbud. En tredje udfordring er, at mange lærere på trods af efteruddannelse m.v. oplever, at de ikke er tilstrækkeligt klædt på til at inkludere børn med forskellige behov i den almindelige undervisning. En fjerde udfordring er, at klagesystemet, der skal sikre forældrene mulighed for at klage over den støtte (eller manglende støtte), som deres barn modtager, ikke fungerer optimalt.

VIVE's evaluering fra marts 2022 har ligeledes sat en streg under, at der er udfordringer med inklusionen i grundskolen. Evalueringen, der består af syv delrapporter, følger op på inklusionseftersynet fra 2016. Konklusionerne er bl.a., at andelen af elever, der visiteres til specialundervisning, er stigende, at der ifølge lærerne er elever i almenklasser, som ikke får den nødvendige støtte, og at det pædagogiske personale i almen skolen mangler de fornødne kompetencer til at sikre inklusion af elever med særlige behov. Konklusionerne har bekræftet udvalget i, at problemstillingerne forbundet med inklusion i grundskolen langt fra er løst.

Anbefalinger fra udvalgets seneste høring om inklusion

På udvalgets åbne høring den 27. april 2022 om inklusion i grundskolen fik udvalget præsenteret en række anbefalinger til, hvad der bør gøres for at forbedre inklusionsindsatsen.

For det første blev det anbefalet at øge pædagogernes og lærernes vidensniveau og specialpædagogiske kompetencer, så de kan føle sig bedre klædt på til at varetage opgaven med inklusion i praksis. Det kan bl.a. ske gennem mere og bedre efteruddannelse og ved at styrke specialpædagogikkens rolle på læreruddannelsen. Det blev også nævnt, at lærerne i en undersøgelse giver udtryk for, at mere forberedelsestid og tolærerordninger kan give dem bedre forudsætninger for at løfte inklusionsindsatsen.

I tillæg til formelle kompetencer og mere viden blev det fremhævet, at både viden og formelle kompetencer også i praksis kan komme i spil. Det blev nævnt, at der i dag bru-

ges megen tid på møder. Det blev foreslået, at man organiserer møder mere effektivt og inddrager de rette kompetencer fra starten. Man bør fremme modeller, hvor specialviden løbende bliver anvendt direkte i praksis i klasseværelset (f.eks. co-teaching) og ikke skal afvente drøftelser på møder.

For det andet blev det anbefalet at udbrede best practice på inklusionsområdet gennem mere vidensdeling på tværs af kommuner og skoler. Der findes mange eksempler på skoler, hvor inklusionsindsatsen fungerer godt, og erfaringerne fra disse skolars arbejde med inklusion skal derfor udbredes mere for at sikre, at inklusionsindsatsen bliver løftet alle steder. Fællestrækkene fra de skoler, hvor man er kommet et godt stykke med inklusion, er, at der arbejdes ud fra et børnesyn, der fokuserer på ressourcer og muligheder fremfor begrænsninger, at der arbejdes systematisk med inklusion både i kommunen og på skolerne, at der arbejdes systematisk med fællesskabet, samtidig med at der er blik for den enkelte, at der tidligt og løbende sker inddragelse af barnet og forældrene, at der er en tovholder, og endelig, at der allokeres ressourcer til opgaven.

For det tredje blev betydningen af tidlig og systematisk inddragelse af både børn og forældre fremhævet som vigtig. Det blev bl.a. nævnt, at det er vigtigt på et tidligt stadie at få skabt en dialog med barnet og barnets forældre, så man kan sikre en fælles forståelse for, hvilken støtte barnet skal have, og så barnet føler sig set og hørt. Inddragelse af forældre er vigtigt, da det øger tilliden parterne imellem, og da det er forældrene, der kender barnet bedst. Bedre inddragelse af børn og forældre kræver udbygning af lærernes og pædagogernes kompetencer. Vigtigheden af en tidlig og systematisk indsats blev også fremhævet i forbindelse med at opspore tegn på mistriksel hos børnene. Hvis skolerne tidligere end i dag bliver opmærksomme på mistriksel hos barnet, vil de også hurtigere kunne handle og sikre børn rettidig hjælp.

En fjerde anbefaling handler om lærernes kompetencer i forhold til en klasseledelse, der er orienteret mod at skabe et godt og trygt læringsfællesskab. Det betyder bl.a., at lærere og pædagoger har fokus på, hvordan læringsaktiviteterne i undervisningen bidrager til at skabe fællesskaber. Klassekammeraternes bidrag i inklusionsindsatserne blev også fremhævet som vigtig. Det kræver et trygt fællesskab og viden at være rummelig over for andre og andres behov. Børnenes rolle i forhold til at være aktive medspillere i inklusionsindsatserne blev fremhævet om end det i sidste ende er de voksnes ansvar at sikre, at der er et trygt læringsfællesskab, hvor der er plads til børnene og til deres behov.

For det femte blev det anbefalet at øge helhedstænkningen i inklusionsindsatsen bl.a. ved at tænke skole og fritid mere sammen og øge fokus på overgange. Der skal være sammenhæng mellem den tilgang, som barnet møder i klasseværelset, og den tilgang, barnet møder på fritidshjemmet. Der blev også lagt vægt på, at samarbejdet på tværs af faggrupper bør styrkes. Børn oplever i dag mange lærer- og pædagogskift, men børn med særlige behov oplever typisk endnu flere skift end andre og særlig ved skoleskift, som forekommer hyppigere i denne gruppe. Helhedstænkningen og skånsomme visitationsprocesser bør prioriteres her.

For det sjette blev det anbefalet at kortlægge, hvorfor der sammenholdt med graden af utilfredshed er så relativt få, der klager. Det skal undersøges, om man kan forbedre klagesystemet således, at også mere ressourcetsvage forældre i højere grad vil benytte sig af klagesystemet. Det blev i den forbindelse nævnt, at skolerne har vejledningspligt i forhold til at oplyse forældre om rettigheder og klagemuligheder.

Som afsluttende bemærkning anbefales det, at der tages aktiv stilling til, hvem der er ansvarlige for at følge op på ovenstående anbefalinger i lyset af VIVE's evaluering (2022), så ansvarsfordelingen er tydelig.

Udvalgets anbefalinger

Udfordringerne med inklusion, herunder senest anbefalingerne, som blev præsenteret ved den nyligt afholdte høring om inklusion i grundskolen, giver udvalget anledning til at opfordre børne- og undervisningsministeren til nu at iværksætte en række konkrete initiativer for at løfte inklusionsindsatsen.

Udvalget beder derfor børne- og undervisningsministeren om i forlængelse af drøftelser i Sammen om Skolen, at indkalde partierne til politiske drøftelser i 2022, så der bliver taget fat på at sikre en bedre inklusion i grundskolen.

2. Udvalgsarbejdet

Udvalget har behandlet beretningen i 1 møde.

P.u.v.

Anders Kronborg (S)
formand